

Az ígéret szép szó – EB igen Törökország csatlakozására

Szigetvári Tamás

A 2002. decemberi koppenhágai csúcson, amikor tíz ország, köztünk hazánk számára is lezárultak a csatlakozási tárgyalások, a már négy évtizedes társult tagsággal rendelkező Törökországnak egy halovány ígérettel kellett beérnie: két év múlva újra megvizsgálják, felkészült-e a csatlakozási tárgyalások megkezdésére. A pozitív döntés feltételül néhány politikai jellegű probléma megnyugtató rendezését állították, így elsősorban az emberjogi (kínzások, kurd kisebbség helyzete) és alkotmányos aggályok (a hadsereg politikai befolyása) elosztatását és a ciprusi kérdésben tanúsított együttműködő magatartást.

A törökök biztosra akartak menni: az elmúlt két évben szinte mindegyik kérdésben igyekeztek megfelelni az uniós elvárásoknak. Módosították az alkotmányt, a polgári és a büntető törvénykönyvet, javítottak a nők társadalmi helyzetén, a kurd kisebbségnek korábban nem látott engedményeket tettek. A ciprusi rendezési kísérletben szintén pozitív szerepet játszottak. Nem rajtuk múlt a Kofi Annan ENSZ-főtitkát által javasolt terv kudarca. Ráadásul mindez egy iszlámista irányultságú párt kormányzása idején történt, amely párt aligha tekinthető az európai csatlakozás „elvakult” vagy akárcsak odaadó hívének.

A politikai reformok mellett a gazdasági folyamatok is jól alakultak az elmúlt két évben. A GDP 5% fölötti ütemben nő, miközben a korábbi évek vágató inflációja jövőre várhatóan egy számjegyre csökken.

Az Európai Bizottság október 6-i javaslatában rábólintott a Törökországgal folytatandó csatlakozási tárgyalások megkezdésére. A végső döntés meghozatala és a tárgyalások kezdési időpontjának kijelölése a tagállamok december 17-i amszterdami találkozásán történik meg. Milyen érveket kell megfontolniuk a döntéshozóknak?

A gazdasági racionalitás egyértelműen a csatlakozás mellett szól: a török gazdaság dinamikus, a világgazdaságba szervesen integrált. Bár az egy főre jutó GDP Törökországban nem éri el az EU átlagának 30%-át sem, de nem marad el a közeljövőben csatlakozó Bulgária és Románia színvonalától. A törökök tagsága pozitívan befolyásolná Európa helyzetét a globális versenyben. Nem kevésbé fontos, hogy a fiatal török népesség hosszútávon megoldást jelenthetne a demográfiai folyamatoknak köszönhetően 15-20 éven belül az „előre-

gedés” veszélyével szembesülő Európa számára.

A NATO-tag Törökország uniós tagsága az EU biztonsága és a világpolitikában betöltött szerepe szempontjából is támogatandó. Stratégiai pozíciója a Kaukázus és a Közel-Kelet szomszédságában nem elhanyagolható tényező, igaz, nem kevés rizikót is rejt magában. Figyelembe kell vennünk ugyanakkor azt is, hogy a teljes jogú taggá válás lehetőségének elutasítása milyen hatással járna: a muszlimok elé a nyugati civilizáció és az iszlám vallás együttélésének példjaként állítható Törökország elfordulna Európától, rosszabb esetben akár politikailag destabilizálódhatna is, ami óriási biztonsági kockázatot jelentene nemcsak Európának, de az egész világnak is.

A racionális érveknél azonban sokszor jóval erősebbek az emocionális ellenérvék. Az európai közvélemény igen csak megosztott a kérdésben. Valószínű, hogy Ukrajna felvételének lehetősége jóval kisebb ellenállásba ütközne, mint az évtizedek óta társult tag Törökországé. Hiszen sokak számára az Európai Unió európaisága a tét: Törökország, ez a túlnyomó részben Ázsiában fekvő és muszlim népességű állam kívül esik a hagyományos „keresztény Európa”-képen. Ráadásul Törökország – csatlakozása várható időpontjára (2015–2020) – nemcsak az uniós támogatások fő haszonélvezője, de az Unió legnépesebb és a jelenlegi döntéshozatali struktúrában legbefolyásosabb tagállama is lenne.

A bizottság mindezen aggodalmak leszerelésére igyekezett minél több biztonsági záradékot beépíteni javaslatába. A konkrét problémákat nevesítve határozott lépéseket vár el a török kormánytól ezek megoldására. A csatlakozási tárgyalások bármikor berekeszthetők, amennyiben Törökországban visszalépések történnek az eddig végrehajtott reformok területén. A munkaerő-áramlással kapcsolatban felmerült az akár tartósan is érvényesíthető korlátozás lehetősége (jöllehet ez alapvetően ellentmond az unió alapelveinek). A csatlakozási folyamat nyitott, tehát gyakorlatilag igen hosszan elhúzható. Néhány ország (pl. Franciaország) már most jelezte, hogy a törökök majdani csatlakozásról mindenképpen népszavazás fog dönteni,

A török csatlakozás realitássá válásával azonban egyértelművé vált, hogy újra kell gondolnunk az Európai Unió jövőjét. Itt nemcsak olyan gyakorlati kérdésekről van szó, mint a közös költségvetés, a támogatások elosztási mechanizmusai vagy a döntéshozatal formája. Az új Európai Unió „kitalálása” alapvetőbb szempontokat vet fel: hol vannak Európa határai, mi a közös összetartó erő, meddig bővíthet az unió.

* * * * *

Eddig megjelent számaink megtekinthetők és letölthetők a www.vki.hu weboldalról